

Esélyteremtést szolgáló köznevelési vonatkozású támogatások, intézkedések

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény

A Gyvt. a gyermekvédelmi pénzbeli ellátások között szabályozza a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságot. A kedvezményre való jogosultság megállapításának célja annak igazolása, hogy a gyermek szociális helyzete alapján jogosult

- az ingyenes vagy kedvezményes intézményi gyermekétkeztetésnek (Gyvt. 21/B. §), valamint a Gyvt. 21/C. § szerinti feltételek fennállása esetén a szünidei gyermekétkeztetésnek,
- az augusztus, illetve november hónapban biztosított természetbeni támogatásnak (gyermekvédelmi Erzsébet-utalvány),
- a külön jogszabályokban meghatározott egyéb kedvezményeknek (pl. tankönyvtámogatás) igénybevételére.

A kedvezmény célja, hogy az anyagi okok miatt rászoruló gyermeket segítse abban, hogy a gyermeki jogokkal összhangban a családja képes legyen a gyermek otthon történő ellátására. *A kedvezményt olyan gyermek kaphatja, akinek gondozó családjában az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 130% -át (37 050 Ft), bizonyos esetekben (egyedülálló szülő, vagy tartósan beteg, súlyosan fogyatékos gyermek, vagy nagykorúvá vált, a nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat folytató 23 évesnél fiatalabb, vagy a felsőoktatási intézmény nappali tagozatán tanulmányokat folytató 25 évesnél fiatalabb gyermek esetén) 140%-át (39 900 Ft), és a törvényben meghatározottnál magasabb értékű vagyona nincs.*

[2018. január 1-jétől a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény tekintetében irányadó jövedelmi értékhatárok emelésére kerül sor, így a belépési jövedelemhatár az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 130 és 140%-áról 135 és 145%-ára (38 475 Ft-ra és 41 325 Ft-ra) emelkedik.]

Nagykorúvá vált gyermek esetén a jövedelmi és vagyoni feltételek mellett a jogosultság megállapításának további feltétele a jogszabály szerinti tanulói/hallgatói jogviszony fennállása, továbbá, hogy az érintett a nagykorúvá válását megelőző második hónap első napja, valamint a nagykorúvá válásának napját megelőző nap közötti időszakban legalább egy napig rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre volt jogosult. A jogosultság alkalmanként egy év időtartamra kerül megállapításra.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény egy, speciális jogosulti kör számára nyújtható támogatási eleme a „pénzbeli ellátás”. A pénzbeli ellátásra azok a családbafogadó gyámok jogosultak, akik a gyermek tartására is kötelesek és nyugdíjban, megváltozott munkaképességűek ellátásában vagy olyan ellátásban részesülnek, amely a nyugdíjszerű rendszeres szociális ellátások emeléséről szóló jogszabály hatálya alá tartozik. A pénzbeli ellátás havi összege gyermekenként az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 22%-a (2017-ben: 6 270 Ft). A pénzbeli ellátásra jogosultak részére tárgyév augusztus és november hónapban pótlék kerül folyósításra, amelynek összege alkalmanként és gyermekenként 8 400 Ft.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság megállapítása a települési önkormányzat jegyzőjének feladat- és hatáskörébe tartozik. A jogosultság megállapítása iránti kérelmet elsősorban a szülő, más törvényes képviselő vagy a jogosult nagykorú nyújthatja be a lakcíme szerint illetékes települési önkormányzat polgármesteri hivatalánál. A kérelem ezen felül a kormányablakokban is előterjeszhető.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság elemei

Erzsébet-utalvány

A kedvezményre jogosult gyermek részére tárgyév augusztus és november hónapjaiban természetbeni támogatásként ún. „gyermekvédelmi” Erzsébet-utalvány kerül biztosításra. Az utalvány élelmiszer, ruházat, tanszer vásárlására is felhasználható. Az utalvány a kedvezményre jogosult és egyben hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek számára alkalmanként 6.500 Ft (emelt összegű támogatás), az e feltételnek nem megfelelő, de kedvezményre jogosult gyermek számára alkalmanként 6.000 Ft (alapösszegű támogatás) értékben kerül biztosításra.

Gyermekétkeztetés kedvezménye

- *Ingyenes és kedvezményes intézményi gyermekétkeztetés*

Az ingyenes és kedvezményes gyermekétkeztetés – a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság mellett – további jogcímek alapján is megállapítható. A Gyvt. rendelkezései értelmében 2015. szeptember 1-től:

1. Az intézményi gyermekétkeztetést ingyenesen kell biztosítani (ingyenes étkezés) [Gyvt. 21/B. § (1)-(2) bekezdés]

A) a bölcsődei ellátásban vagy óvodai nevelésben részesülő gyermek után, ha

- rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül,
- tartósan beteg vagy fogyatékos, vagy olyan családban él, amelyben tartósan beteg vagy fogyatékos gyermeket nevelnek,
- olyan családban él, amelyben három vagy több gyermeket nevelnek,
- olyan családban él, amelyben a szülő nyilatkozata alapján az egy főre jutó havi jövedelem összege nem haladja meg a kötelező legkisebb munkabér személyi jövedelemadóval, munkavállalói, egészségbiztosítási és nyugdíjjáradékkal csökkentett összegének 130%-át (2017-ben: 110.224 Ft-ot), vagy
- nevelésbe vették;

B) az 1-8. évfolyamon nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő tanuló után, ha

- rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül, vagy
- nevelésbe vették;

C) azon A) és B) pont szerinti életkorú, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek után, akit fogyatékos gyermekek számára nappali ellátást nyújtó, az Szt. hatálya alá tartozó intézményben helyeztek el;

D) az 1-8. évfolyamon felül nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő tanuló után, ha

- nevelésbe vették, vagy
- utógondozói ellátásban részesül.

2. *Az intézményi gyermekétkeztetést az intézményi térítési díj 50%-os normatív kedvezményével kell biztosítani (kedvezményes étkezés)*

A) az 1-8. évfolyamon felül nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő tanuló után, ha rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül;

B) az 1-8. és az azon felüli évfolyamon nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő tanuló után, ha olyan családban él, amelyben három vagy több gyermeket nevelnek, feltéve, hogy a tanuló – rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultsága alapján – nem részesül ingyenes étkezésben;

C) az 1. pont B) és D) alpontja szerinti életkorú, tartósan beteg vagy fogyatékos gyermek után, feltéve, hogy az 1. pont alpontja alapján a gyermek nem részesül ingyenes étkezésben.

Az ingyenes vagy kedvezményes intézményi gyermekétkeztetés gyermekenként csak egy jogcímen vehető igénybe.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény megállapítására irányuló kérelem nyomtatványon a szülő, törvényes képviselő nyilatkozhat arról, hogy amennyiben a gyermek számára a jogosultság megállapításra kerül, a kedvezmény első alkalommal történő megállapítása esetén a jegyző a határozatot küldje meg a gyermek étkeztetését biztosító intézmény részére.

Az ingyenes vagy kedvezményes étkezés jogosultsági feltételeinek fennállását a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról szóló 328/2011. (XII.29.) Kormányrendeletben (a továbbiakban: Kormányrendelet) foglaltak szerint kell igazolni.

Az ingyenes vagy kedvezményes étkezésre való jogosultság megállapításához

- *óvodai étkezés esetén* a törvényes képviselőnek a Kormányrendeletben rendszeresített formanyomtatványon kell nyilatkoznia a kedvezményre jogosító körülményről, és a formanyomtatványt az intézményhez benyújtani

- a Kormányrendelet 6. melléklete – NYILATKOZAT a Gyvt. 21/B. § (1) bekezdés a) pontja szerinti ingyenes bölcsődei és óvodai gyermekétkeztetés igénybevételéhez;
- a Kormányrendelet 9. melléklete – IGAZOLÁS az átmeneti gondozásban lévő, az ideiglenes hatállyal elhelyezett és a nevelésbe vett gyermek ingyenes bölcsődei gondozásra és a nevelésbe vett gyermek, utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőtt ingyenes intézményi gyermekétkeztetés igénybevételére való jogosultságához.
- *iskolai étkezés esetén*
 - a Kormányrendelet 8. melléklete - NYILATKOZAT a Gyvt. 21/B. § (1) bekezdés b)-d) pontja és a Gyvt. 21/B. § (2) bekezdése szerinti ingyenes vagy

kedvezményes intézményi gyermekétkeztetés igénybevételéhez, mellyel egyidejűleg:

- *három és többgyermekes családok* gyermekeinek gyermekétkeztetés esetén járó normatív kedvezmény igénybevételéhez elégséges a szülő nyilatkozata, arról, hogy hány gyermeket nevel a háztartásában, ennek további igazolását a jogszabály nem írja elő.
- ha a normatív kedvezményre való jogosultságot a *RENDSZERES gyermekvédelmi kedvezményben* való részesülés alapozza meg, akkor az arról szóló hatósági döntést, vagy annak másolatát kell bemutatni az intézménynek, az étkeztetést biztosítónak,
- amennyiben a kedvezmény jogalapját *tartós betegség, vagy fogyatékoság* képezi, akkor e feltétel fennállását a magasabb összegű családi pótlék megállapításáról szóló határozattal, illetve a tartós betegség esetén szakorvosi igazolással, fogyatékoság esetén a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményével (vagy ezek másolatával) kell igazolni a térítési díj fizetésére kötelezett személynek. A jogszabály tehát opcionálisan ad lehetőséget a szülő számára, hogy vagy a szakértői szakvéleménnyel, vagy a szakorvosi igazolással, vagy a magasabb összegű családi pótlékról szóló határozatával igazolja a jogosultság feltételét, attól függően, hogy mi áll rendelkezésére,
- *Kormányrendelet 9. melléklete – IGAZOLÁS az átmeneti gondozásban lévő, az ideiglenes hatállyal elhelyezett és a nevelésbe vett gyermek ingyenes bölcsődei gondozásra és a nevelésbe vett gyermek, utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőtt ingyenes intézményi gyermekétkeztetés igénybevételére való jogosultságához*
- ***Szünidei gyermekétkeztetés***

A Gyvt. 21/C. §-a szerinti szünidei gyermekétkeztetésre akkor jogosult a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek, ha a hátrányos, vagy halmozottan hátrányos helyzetének (HH-HHH) fennállása is megállapításra kerül. Ezen felül a szünidei gyermekétkeztetésbe az e feltételeknek meg nem felelő (nem HH-HHH-s), de rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek is bevonható, ha az önkormányzat ezt biztosítja.

A szünidei gyermekétkeztetés keretében a lakóhely szerinti települési önkormányzatoknak kötelező feladatként kell biztosítaniuk valamennyi rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermek napi egyszeri ingyenes meleg

étkezésben részesítését (amennyiben azt a szülő kérelmezi) a nyári szünetben legalább 43 munkanapon, legfeljebb a nyári szünet időtartamára eső valamennyi munkanapon, továbbá minden – a 2017/2018. tanév rendje rendeletben dátumszerűen meghatározott – iskolai szünet, bölcsődés, óvodás gyermek esetében pedig a bölcsőde, óvoda ennek megfelelő zárva tartása idejére eső munkanapokon.

Az intézményi jogviszonnyal nem rendelkező (a gyakorlatban elsősorban a bölcsődébe nem járó három év alatti, illetve a már nem tanköteles korú, és iskolába nem járó) gyermekek szünidei gyermekétkeztetése a nyári szünetben legalább 43 munkanapon, legfeljebb a nyári szünet időtartamára eső valamennyi munkanapon, továbbá minden, a 2017/2018. tanév rendje rendeletben meghatározott iskolai szünet munkanapjain szintén kötelezően ellátandó önkormányzati feladat.

A szünidei gyermekétkeztetéshez kapcsolódóan a települési önkormányzat szabadidős programot biztosíthat a gyermekek számára, különösen a nyári szünet időtartama alatt.

A települési önkormányzat jegyzője írásban tájékoztatja azon hátrányos helyzetű és rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, halmozottan hátrányos helyzetű gyermek szülőjét vagy más törvényes képviselőjét, akinek gyermeke tekintetében a hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzet az adott év

a) szeptember 1-jén fennáll, az évközi szünet időtartamára eső szünidei gyermekétkeztetés igénybevételének lehetőségéről, az igénybevétel módjáról, valamint a szünidei gyermekétkeztetés biztosításának időtartamáról, helyszínéről és módjáról minden év szeptember 15-éig,

b) május 1-jén fennáll, a nyári szünet időtartamára eső szünidei gyermekétkeztetés igénybevételének lehetőségéről, az igénybevétel módjáról, valamint a szünidei gyermekétkeztetés biztosításának időtartamáról, helyszínéről és módjáról minden év május 15-éig.

A települési önkormányzat jegyzője a tájékoztatással egyidejűleg megküldi a jogosultnak a szünidei gyermekétkeztetés igényléséhez szükséges, a Kormányrendelet 7. melléklete szerinti nyilatkozatot. Ha a jogosult több hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermeket nevel, a gyermekek számának megfelelő számú nyilatkozatot kell számára megküldeni.

A települési önkormányzat jegyzője a tájékoztató kiküldésével egyidejűleg a tájékoztató címzettjeiről értesíti a család- és gyermekjóléti szolgálatot, amely az értesítés alapján felkeresi a hátrányos helyzetű és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, halmozottan hátrányos helyzetű gyermeket nevelő családot, és segítséget nyújt a jogosultnak a 7. melléklet szerinti nyilatkozat kitöltéséhez és benyújtásához. A 7. melléklet szerinti nyilatkozat - az évközi szünet időtartama kivételével - a nevelési év, tanév során bármikor benyújtható, illetve módosítható.

A települési önkormányzat jegyzője minden egyes szünidei gyermekétkeztetés megkezdése előtt a helyben szokásos módon, valamint az intézményi gyermekétkeztetést biztosító intézményeken keresztül felhívja a jogosultak figyelmét a szünidei gyermekétkeztetésre, annak időtartamára és helyszínére.

Külön jogszabályokban biztosított egyéb kedvezmények

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultsághoz kapcsolódó, külön jogszabályokban biztosított egyéb kedvezmények közül – a köznevelés tárgyát érintően – széles körben a tankönyvtámogatás kerül igénybe vételre. A tankönyvtámogatással kapcsolatos részletes információkat a tájékoztató tartalmazza.

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet tényének megállapítása

A Gyvt. gyermeki jogként fogalmazza meg a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermek fejlődését hátráltató körülmények leküzdéséhez nyújtott segítséghez és esélyeinek növeléséhez való jogát [Gyvt. 6. § (2a) bekezdés]. A szabályozás célja a gyermek hátrányainak kompenzálása, esélyeinek növelése koragyerekkortól fiatal koráig, minél sikeresebb társadalmi integrációjának elősegítése érdekében.

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet szempontjából meghatározó tényezők – a gyermek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságának fennállásán túl – a következők:

- a szülő, a családbafogadó gyám alacsony iskolai végzettsége;
- a szülő, a családbafogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága;
- az elégtelen lakókörnyezet vagy lakáskörülmények. [Gyvt. 67/A. § (1) bekezdése]

Az alacsony iskolai végzettség azt jelenti, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontjában a gyermeket együtt nevelő mindkét szülő, a gyermeket egyedül nevelő szülő, illetve a gyám legmagasabb iskolai végzettsége alapfokú.

Az alacsony foglalkoztatottság alatt azt kell érteni, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontjában a gyermeket nevelő szülők bármelyike vagy a családbafogadó gyám a szociális törvény (1993. évi III. tv.) szerinti aktív korúak ellátására (foglalkoztatást helyettesítő támogatásra vagy egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásra) jogosult vagy a kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként tartotta nyilván az állami foglalkoztatási szerv.

Elégtelen lakókörnyezetről, illetve lakáskörülményről akkor beszélhetünk, ha a gyermek szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben, vagy az eljárás során felvett környezettanulmány szerint félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéshez szükséges feltételek.

Hátrányos helyzetű gyermek: az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében a fenti körülmények közül egy fennáll.

Halmozottan hátrányos helyzetű gyermek: az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében a fent részletezett három körülmény közül (alacsony iskolai

végzettség; alacsony foglalkoztatottság; elégtelen lakókörnyezet, lakáskörülmény) legalább kettő fennáll.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság fennállása tehát a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet megállapításának alapfeltétele, ugyanakkor emellett az életminőséget, az iskolai sikerességet általában kedvezőtlenül befolyásoló egyéb hátrányok (zsúfolt lakás, szülők alacsony iskolai végzettsége, munkanélkülisége stb.) fennállásának vizsgálata is szükséges.

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet megállapítása iránti eljárás kérelemre indul. A kérelmet elsősorban a szülő, más törvényes képviselő vagy a nagykorú jogosult lakcíme szerint illetékes települési önkormányzat polgármesteri hivatalánál kell benyújtani. (Tekintettel arra, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény, valamint a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet fennállásának megállapítása iránti kérelem formanyomtatványa együtt szerepel, a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet megállapítása iránti kérelem – kifejezett jogszabályi előírás hiányában is – előterjeszhető a kormányablaknál is.)

A gyermekétkeztetés biztosításának kötelezettsége

A szabályozás² pontosan meghatározza, hogy a különböző típusú fenntartók milyen módon kötelesek biztosítani a nevelési-oktatási intézménybe járó gyermek számára az étkeztetést:

- a nem állami és egyházi fenntartó az általa fenntartott nevelési-oktatási intézményben,

a települési önkormányzat az általa fenntartott óvodában és a közigazgatási területén a tankerületi központ, valamint az állami szakképzési és felnőttképzési szerv által fenntartott nem bentlakásos nevelési-oktatási intézményben,

- a fenntartó az egyéb állami fenntartású intézményben a gyermekek és a tanulók számára

az óvodai nevelési napokon, illetve az iskolai tanítási napokon biztosítja a déli meleg főétkeztést és a két további étkeztést.

Ha a gyermek, tanuló bentlakásos (szociális, gyermekvédelmi vagy nevelési-oktatási) intézményben van elhelyezve, abban az esetben a nevelési, iskolai tanítási napokon kívül, valamint a déli meleg főétkezésen és a két további étkezésen felül a gyermekek, tanulók számára az étkeztetést az elhelyezést nyújtó intézmény fenntartójának kell biztosítani.

Lényeges hangsúlyozni, hogy fenntartó típusától függetlenül – a szülő eltérő rendelkezése hiányában – a nevelési- oktatási intézménynek napi háromszori étkeztést kell biztosítania a gyermekeknek. A szülő jogosult úgy rendelkezni, hogy külön csak az ebédet igényli meg gyermeke számára. A nevelési -oktatási intézmény, a fenntartó azonban nem gyakorolhat nyomást a szülőre olyan módon, hogy a szülő csak az ebédet igényelje meg gyermeke részére. A szülő szabadon rendelkezik arról, hogy a nevelési-oktatási intézmény a déli meleg

főétkezésen kívül a két kísétkezést (jellemzően a tízórait és uzsonnát) is biztosítsa-e a gyermeke számára. A szülő szabad döntését a nevelési-oktatási intézmény semmilyen módon nem befolyásolhatja.

Ezen túlmenően a Gyvt. lehetővé teszi, hogy iskolai étkeztetésben, azaz napi háromszori étkeztetésben részesüljön az a tanuló is, aki a napközit nem veszi igénybe.

A gyermekétkeztetés intézmény térítési díjának alapja az élelmezés nyersanyagköltségének egy ellátottra jutó napi összege. A személyi térítési díjat az intézményvezető a napi összeg általános forgalmi adóval növelt összegének és az igénybe vett étkezések számának, valamint a normatív kedvezményeknek a figyelembevételével állapítja meg.